



Rapport

Datum: 29 december 1998
Rapportnummer: 1998/587

Klacht

Op 6 augustus 1998 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer ir. G. te Bennekom, met een klacht over een gedraging van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Naar deze gedraging werd een onderzoek ingesteld. Op grond van de door verzoeker verstrekte gegevens werd de klacht als volgt geformuleerd:

Verzoeker klaagt erover dat de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport niet bereid is om maatregelen te nemen tegen de import van een gewas, transgene soja, dat gezien de normen van de Regeling residuen van bestrijdingsmiddelen volgens verzoeker teveel glyfosaat bevat ofwel een te grote residutolerantie heeft en daarom als eetwaar ingevolge artikel 16 eerste lid van de Bestrijdingsmiddelenwet juncto 18 sub d van de Warenwet ongeschikt zou zijn voor gebruik.

Achtergrond

Zie **BIJLAGE 1**

Onderzoek

In het kader van het onderzoek werd de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarbij werden haar enkele specifieke vragen gesteld. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De minister liet weten zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van verzoeker gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. Feiten 1. Verzoeker heeft gedurende de afgelopen jaren schriftelijk aan onder anderen de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport meegedeeld dat er naar zijn mening ten onrechte geen overheidsmaatregelen worden getroffen tegen de import van transgene soja met een te hoge residu-tolerantie. Volgens hem loopt de volksgezondheid daardoor gevaar.

2. In reactie op een brief van verzoeker aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 27 mei 1997 deelde de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verzoeker op 21 augustus 1997 het volgende mee:

"...Uit uw brief spreekt een grote bezorgdheid over de gevolgen van genetische

modificaties van voedingsmiddelen voor de mens. Ik deel deze zorg en ben van mening dat een zorgvuldig en transparant beleid op dit terrein noodzakelijk is. Nederland was dan ook het eerste land in de Europese Unie dat wetgeving heeft afgekondigd ten aanzien van de veiligheid van deze producten voor de mens. Het Nederlandse beleid heb ik regelmatig met de Tweede Kamer besproken. Deze heeft de beleidslijn van de Nederlandse regering steeds gesteund. Dit beleid is gericht op zorgvuldige toetsing van de veiligheid van de genetisch gemodificeerde producten en op een zo groot mogelijke keuzevrijheid voor de consument, onder meer door middel van etikettering van voedingsmiddelen die genetisch gemodificeerde producten bevatten. Over deze etikettering heb ik met de Nederlandse industrie vergaande afspraken gemaakt, zodat de consument, indien er genetisch gemodificeerd materiaal aanwezig is, in de toekomst zal kunnen kiezen tussen het traditionele en genetisch gemodificeerde product. Recent is ook in de Europese Unie over deze materie een akkoord bereikt. De lidstaten zijn hieraan gebonden. De inhoud van dit akkoord komt in grote lijnen overeen met het tot nu toe door mij gevoerde beleid. Voor wat betreft uw opmerkingen over het middel glyfosaat constateert u terecht dat er in EU-richtlijn 96/32/EG is bepaald dat in sojabonen een maximaal residu van 20 mg/kg glyfosaat aanwezig mag zijn. Deze richtlijn is inmiddels, zoals is voorgeschreven, in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Een eventuele heroverweging van de in de EU vastgestelde norm is onzerzijds niet aan de orde, omdat Nederland zich hiermee volledig kan verenigen. Ter toelichting hiervan het volgende, U stelt in Uw brief dat de praktijkdosering circa een factor 20 hoger is dan het vastgestelde residu van 20 mg/kg. U refereert daarbij aan literatuurgegevens uit 1980 en 1982. Deze (oude) gegevens zijn echter niet (volledig) meer toepasbaar op de huidige omstandigheden waaronder de teelt van gemodificeerde sojabonen plaatsheeft. Zo gaat U er van uit dat er in de plant geen afbraak van glyfosaat plaatsvindt, hetgeen nu juist bij de genetisch gemodificeerde variëteit wél het geval is! Bovendien worden residulimieten nooit vastgesteld op grond van een (theoretische) omrekening van de op het gewas gespoten hoeveelheid actieve stof. Uitgangspunt daarvoor zijn altijd de resultaten van uitgevoerde residuonderzoeken volgens het meest kritische (goed) landbouwkundige gebruik, d.w.z. het gebruik waarvan de hoogste residuen te verwachten zijn. Dat dergelijke uitkomsten veelal (veel) lager zijn dan op grond van een theoretische omrekening kan worden verwacht, wordt veroorzaakt doordat er, behalve omzetting in de plant, ook residu-afname kan plaatsvinden als gevolg van depositie op de grond in plaats van op het gewas, en als gevolg van afspoeling door neerslag en ontleding door zonlicht en dergelijke. Op grond van uitgevoerde residuonderzoeken is in dit geval terecht een maximaal toelaatbaar residu (MRL) van 20mg/kg voor sojabonen vastgesteld..."

3. In reactie op een brief van verzoeker aan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij liet deze Minister hem bij brief van 19 december 1997 het volgende weten:

"...In antwoord op uw bovengenoemde brief verwijs ik naar mijn eerdere brieven van 18-02-1997 en 3-04-1997 waarin ik het beleid ten aanzien van transgene herbicide resistente gewassen weergeef en wijs op de mogelijkheid voor het aantekenen van bezwaar tegen besluiten over dergelijke gewassen, danwel de toelating van

gewasbeschermingsmiddelen. Voor wat betreft uw opmerkingen over residuen verwijs ik naar mijn collega van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) die verantwoordelijk is voor dit beleidsterrein..."

4. Bij brieven van 21 januari alsmede van 6 en van 25 februari 1998 bracht verzoeker deze kwestie onder de aandacht van de Nationale ombudsman. Bij zijn brieven stuurde verzoeker het verslag mee van het werkoeverleg "Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in genetisch gemodificeerde gewassen" van het College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB) van 14 mei 1997, alsmede van een notitie van de Stichting Natuur en Milieu van oktober 1996. In het verslag van het CTB is onder andere het volgende gesteld:

"Het punt van residuen en gevormde metabolieten van bestrijdingsmiddelen door de ggo-producten (ggo staat voor: genetisch gemanipuleerde organismen; N.o.) uit het buitenland (de importtoleranties) wordt echter noch door de COGEM (de Commissie genetische modificatie; N.o.) of de VCVNV (de voorlopige Commissie veiligheid nieuwe voedingsmiddelen; N.o.), noch door het CTB beoordeeld en wordt gezien als een punt van aandacht. Het vaststellen van de importtoleranties is de verantwoordelijkheid van het ministerie van VWS. De kans op fraude of wetsovertreding is niet gering." In de notitie van de Stichting Natuur en Milieu is onder meer het volgende gesteld:

"De recente EU-richtlijn 96/32/EG laat in soja voor menselijke consumptie glyfosaatgehalten toe van 20 milligram per kilogram. Omdat er technische problemen zijn bij het meten van glyfosaatresten in plantaardig materiaal mag worden aangenomen dat de feitelijke hoeveelheden glyfosaat, die aanwezig kunnen zijn in soja dat op de Europese markt komt, ook bij handhaving van deze richtlijn beduidend hoger zal zullen zijn dan 20 milligram per kilogram. (...) Vanwege de bezwaren van glyfosaat wordt door milieuorganisaties reeds lang aangedrongen op een verbod van deze stof. Zo vroeg de Stichting Natuur en Milieu in 1989 de toelating van deze stof in te trekken."

5. Omdat niet was voldaan aan het zogenoemde kenbaarheidsvereiste, zoals bedoeld in artikel 12, tweede lid, van de Wet Nationale ombudsman, zond de Nationale ombudsman deze brieven van verzoeker door aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

6. De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport reageerde bij brief van 20 april 1998 als volgt:

"...In uw brief aan de ombudsman brengt u met name naar voren: "het afwijzende standpunt van VWS en LNV om gerichte maatregelen te treffen tegen import van transgene soja met een residutolerantie aanzienlijk hoger dan de bij Nederlandse wetgeving geldende norm". In mijn vorige brief aan u (van 21 augustus 1997, zie onder 2.; N.o.) heb ik geprobeerd aan te geven op wat voor wijze het beleid tot stand komt. Mijns inziens is de toelating van transgene soja zorgvuldig tot stand gekomen en zijn alle belangrijke aspecten betrokken in het besluit tot deze toelating. Daarom zie ik ook geen reden tot het treffen van maatregelen tegen de import van transgene soja. Hieronder zal ik ingaan op uw meer specifieke bezwaren. Uw bezwaren (in uw brief van 21 januari aan de ombudsman) richten zich eigenlijk niet zozeer tegen de techniek van de genetische

modificatie, maar veeleer tegen het gebruik van glyfosaat als onkruidbestrijdingsmiddel. In mijn vorige brief heb ik u er al over geïnformeerd dat het middel is toegelaten volgens de in het kader van de Europese Unie geldende procedure. Dus na zorgvuldige toetsing van de veiligheidsaspecten. Binnen de EU is een residu-tolerantie van max. 20 mg/kg glyfosaat voor soja vastgesteld. Deze limiet is ook in de Nederlandse wetgeving opgenomen. Ik begrijp dus niet hoe u in uw brief aan de ombudsman (...) kunt stellen dat het "punt van residuen niet wordt beoordeeld", resp. "de risico's voor de consument niet zijn beoordeeld". Overigens kan ik u ook geruststellen met betrekking tot uw zorg op het punt van de metabolieten. Deze zijn wel degelijk meegenomen in het onderzoek naar de veiligheid van glyfosaat en van de gestelde residu-tolerantie in het bijzonder. Uw derde punt betreft uw zorg dat het CTB zijn taak niet meer goed kan uitoefenen. Gelukkig is dit niet het geval. De regelgeving inzake bestrijdingsmiddelen geeft voldoende waarborgen voor een objectieve beoordeling van de in het geding zijnde risico's voor mens en milieu bij de toelating van deze middelen. Het gegeven dat bedrijven zowel genetisch gemodificeerde gewassen als bijbehorende bestrijdingsmiddelen produceren doet niet af aan de waarborgen die verlangd worden ter bescherming van milieu en volksgezondheid. In uw brief van 6 februari j.l. stelt u nogmaals de afbraak van glyfosaat in transgene soja ter discussie. Zoals ik al schreef in mijn brief van 21 augustus 1997 wordt ook in genetisch gemodificeerde soja glyfosaat afgebroken en wel tot het metaboliet AMPA. Voorts vindt er afspoeling door regen e.d. plaats en groeit de plant, waardoor er een relatieve afname van het residugehalte plaatsvindt. In hoeverre dit in de praktijk gebeurt kan natuurlijk het beste worden nagegaan door ten tijde van de oogst te **meten** hoeveel residu zich nog op de plant bevindt. Dit is ook in veldproeven vastgesteld. Op basis van deze metingen (analytische bepalingen) is het maximaal toelaatbare residu van 20 mg/kg vastgesteld. In deze brief stelt u ook ervan overtuigd te zijn, dat de residu-tolerantie in Nederland overschreden wordt. Het is mij niet duidelijk waarop U deze veronderstelling baseert. Mogelijk hanteert U daartoe een theoretisch model. In de praktijk is het echter zo dat residu-toleranties (in zijn algemeenheid) weinig overschreden worden. De Hoofdinspectie Gezondheidsbescherming controleert hierop. Zij zal dit ook doen voor de ggo-soja-bonen die vanuit de USA worden geïmporteerd. In geval van overschrijding zal zij optreden en zo nodig proces-verbaal opmaken of ingrijpendere maatregelen nemen. Tevens suggereert U dat bemoeienis van het Ministerie van VWS met de vaststelling van import-toleranties tot niet-vakgerichte beslissingen kan leiden. Ik begrijp niet waarop u deze conclusie baseert. Binnen het Ministerie van VWS, waaronder het RIVM en de IGB, is voldoende kennis aanwezig om de consument optimaal te kunnen beschermen. Bij genetisch gemodificeerde gewassen is dus geen sprake van "anonieme inbouw van transgene eiwitten". Zowel in Nederland als in de Europese Unie zijn zorgvuldige procedures opgesteld, zowel voor de toetsing van de veiligheid, vóórdat het product op de markt geïntroduceerd mag worden, als voor de informatie aan de consument..."

B. Standpunt verzoeker

Het standpunt van verzoeker is weergegeven onder **KLACHT**. **C. Standpunt Minister 1.** De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport reageerde in het kader van het

onderzoek van de Nationale ombudsman als volgt op verzoekers klacht: "...Het vaststellen van residutoleranties voor bestrijdingsmiddelen is een verantwoordelijkheid van de Minister van VWS samen met de Minister van LNV. Werden deze toleranties tot nu toe vooral nationaal vastgesteld in het kader van de Bestrijdingsmiddelenwet, in toenemende mate worden toleranties geharmoniseerd in het kader van Europese regelgeving. Daarbij worden dezelfde procedures, toxicologisch evaluaties en risicobeoordelingen uitgevoerd als nationaal door het College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen. Geharmoniseerde toleranties worden vervolgens opgenomen in de Nederlandse wetgeving, in casu de Regeling residuen van bestrijdingsmiddelen. De Hoofdinspectie Gezondheidsbescherming ziet toe op de naleving van deze residutoleranties. De Europese tolerantie voor glyfosaat in soja is door de Europese Raad van Ministers vastgesteld op 20 mg/kg (20 mg glyfosaat per kilo sojabonen). Deze tolerantie is vastgesteld na zorgvuldige beoordeling van de risico's voor de mens waarbij niet alleen gekeken is naar de actieve stof glyfosaat maar ook naar omzettingsproducten, zoals het metaboliet AMPA, in mens en dier. De tolerantie zelf is mede gebaseerd op de in de USA uitgevoerde veldproeven in glyfosaat tolerante soja (Roundup Ready Soybean), waarbij het middel is toegepast conform het in de USA aangevraagde en inmiddels toegelaten gebruik in genetisch gemodificeerde soja. Importpartijen van sojabonen, ook die uit de USA, moeten voldoen aan de Europese norm van 20 mg/kg. Overschrijding van deze norm is reden voor de inspectiediensten om verbaliserend op te treden. Ook de Hoofdinspectie Gezondheidsbescherming volgt deze lijn. Het is de standaardaanpak zoals die geldt bij de handhaving van de Regeling residuen van bestrijdingsmiddelen. Dat het hierbij kan gaan om een genetisch gemodificeerd gewas is niet relevant. In de notitie van de Stichting Natuur en Milieu van 17 oktober 1996 wordt onder andere een kanttekening geplaatst bij de residuniveaus van glyfosaat in soja en de toereikendheid van de analysemethodes. In de Europese en Nederlandse systematiek worden geen aparte residutoleranties vastgesteld voor veevoedergewassen. Dat neemt niet weg dat de overdracht van residuen van dit soort gewassen naar melk, vlees, eieren en dierlijke organen wel terdege wordt onderzocht. Voor glyfosaat geldt voor nieren van diverse diersoorten een tolerantie van 2 mg/kg. Voor melk, vlees en eieren geldt de ondergrens van de bepalingmethode. De Stichting Natuur en Milieu laat niet na om de betrouwbaarheid van de analysemethodes in twijfel trekken. Zij baseert zich echter op verouderde gegevens. In het verleden was de analysemethode voor residuen van glyfosaat omslachtig en mede daardoor minder betrouwbaar. Met de huidige methodes kunnen residuen van glyfosaat betrouwbaar worden gemeten. De Inspectie beschikt over deze methodes. In het verslag van de CTB van 15 augustus 1997 wordt een aantal opmerkingen gemaakt over uit het buitenland afkomstige ggo-producten. Opgemerkt wordt dat residuen en gevormde metabolieten niet door de COGEM, de VCVNV of de CTB worden beoordeeld, immers soja wordt in Nederland niet geteeld en dus wordt er ook geen aanvraag voor toelating van glyfosaat in dat gewas ingediend. Daardoor zou de beoordeling van het residugedrag van glyfosaat in tolerante soja tussen wal en schip kunnen vallen. Ik onderschrijf deze stelling niet. In het geval van glyfosaat op genetisch

gemodificeerde soja is binnen het kader van de Europese regelgeving inzake residuen van bestrijdingsmiddelen terdege naar deze aspecten is gekeken. Indien een bestrijdingsmiddel nog niet binnen de Europese Unie is geharmoniseerd, dan is VWS verantwoordelijk voor het vaststellen van een importtolerantie. In voorkomende gevallen volgt VWS dezelfde procedures als het CTB en de Europese Commissie en laat zich daarbij adviseren door ter zake deskundige onderzoeksinstellingen zoals het RIVM, alvorens een besluit te nemen. Ten algemene onderschrijf ik wel de opmerking dat goede afstemming nodig is en blijft tussen de hiervoor genoemde commissies die elk voor zich competent zijn op een deelterrain van de wetgeving inzake genetisch gemodificeerde organismen of op dat van de toelating van bestrijdingsmiddelen. In dit verband verwijs ik ook naar de brief van de Minister van VROM van 23 maart 1998 aan de Voorzitter van de vaste Commissie voor Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van de Eerste Kamer over de toetsingskaders van de introductie van genetisch gemodificeerde planten. In het licht van het voorgaande kan ik (verzoeker; N.o.) in zijn klacht niet volgen. Er geldt in Nederland een tolerantie voor glyfosaatresiduen in sojabonen welke ook de toepassing op genetisch gemodificeerde soja afdekt. Overschrijding van deze norm is een overtreding waartegen de Hoofdingspectie Gezondheidsbescherming optreedt. Ik ben van mening dat de tolerantie van glyfosaat voor sojabonen zorgvuldig tot stand is gekomen en dat daarbij het volksgezondheidsaspect volledig in ogenschouw is genomen. In het licht van het voorgaande is er voor mij geen aanleiding om verdere maatregelen te treffen..." In de door de Minister bedoelde brief van 23 maart 1998 aan de Voorzitter van de vaste Commissie voor Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van de Eerste Kamer (zie bijlage 2) is onder meer aangegeven welke toetsingskaders worden gehanteerd bij de beoordeling van introducties van genetisch gemodificeerde planten.

2. De Minister stuurde de Nationale ombudsman voorts een document van juni 1996 van de Hoofdingspectie Gezondheidsbescherming van haar Ministerie, waarin een beschrijving is gegeven van de residuanalysemethode van glyfosaat, zoals die ook door deze hoofdingspectie wordt gehanteerd. De Minister wees er op dat deze methode is gepubliceerd in de zesde editie van de bundel "Analytical Methods for Pesticide Residues in Foodstuffs", zoals die is uitgegeven door genoemde hoofdingspectie. **D. Reactie verzoeker** In zijn reactie op het standpunt van de Minister bleef verzoeker erbij dat het huidige bestrijdingsmiddelenbeleid veel risico's met zich meebrengt voor de consumenten. In dat verband wees hij er onder meer op dat recent onderzoek van maatschappelijke organisaties als de Consumentenbond, Greenpeace, de Stichting Natuur en Milieu alsmede Milieudefensie heeft aangetoond dat bestrijdingsmiddelen regelmatig in te hoge concentraties in groente en fruit worden aangetroffen. Volgens verzoeker hebben de betrokken Ministeries ook niet gereageerd op het verzoek van maatschappelijke organisaties om een wettelijk verplicht registratiesysteem op te zetten voor transgene levensmiddelen. Voorts merkte verzoeker op dat de door de hoofdingspectie gehanteerde analysemethoden onbetrouwbaar en ontoereikend zijn. Hij besloot zijn reactie als volgt: "...De door (de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; N.o.) bijna hautaine afwijzing van de uit de Ned. samenleving gedocumenteerde onderzoekgegevens over het

ondoelmatig functioneren bestrijdingsmiddelenbeleid Hoofdinspectie Gezondheidsbescherming, geeft op overtuigende wijze aan dat deze minister als eerst verantwoordelijke haar standpunt niet wenst te herzien. Het onderwerp transgene consumptiegewassen tolerant tegen desiccante (=verschroeiende) contactherbiciden dient gezien te worden in het breder perspectief van de bio-technische ontwikkelingen. De hieraan gekoppelde klacht dat de desbetreffende overheidsinstanties de bijhorende nadelen t.a.v. de gezondheidsbescherming onderschatten, is mede door maatschappelijke organisaties reeds enkele jaren bij herhaling aan de orde gesteld..." **BEOORDELING**

1. Verzoeker heeft er over geklaagd dat de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport niet bereid is om maatregelen te nemen tegen de import van transgene soja. Volgens verzoeker is transgene soja niet geschikt voor consumptie omdat het teveel glyfosaat bevat danwel een te hoge residutolerantie heeft. In dat verband wees hij onder meer op kritische geluiden van de kant van maatschappelijke organisaties als de Stichting Natuur en Milieu ten aanzien van de mogelijkheid om glyfosaatresten in plantaardig materiaal goed te kunnen meten. Voorts wees hij erop dat recent onderzoek van een aantal maatschappelijke organisaties heeft aangetoond dat bestrijdingsmiddelen regelmatig in te hoge concentraties in groente en fruit worden aangetroffen.
2. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft in het kader van het onderzoek aan de Nationale ombudsman, en in een eerder stadium in verschillende brieven aan verzoeker, aangegeven op welke wijze de wettelijke residutolerantie van 20 mg glyfosaat per kg sojabonen is bepaald. Voorts heeft zij aangegeven dat de onder haar Ministerie ressorterende Hoofdinspectie Gezondheidsbescherming erop toeziet dat deze tolerantie niet wordt overschreden. Overschrijding van de desbetreffende norm van 20 mg/kg is volgens haar voor de inspectiediensten reden om verbaliserend op te treden. In het kader van het onderzoek verstrekte zij voorts informatie over de methode waarmee de hoofdinspectie glyfosaatresiduen kan analyseren.
3. De Minister heeft voorts verwezen naar een brief van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 23 maart 1998 aan de Voorzitter van de vaste Commissie voor Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van de Eerste Kamer, waarin deze Minister mede namens de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft aangegeven welke toetsingskaders worden gehanteerd bij de beoordeling van introducties van genetisch gemodificeerde planten.
4. Uit de verstrekte informatie blijkt dat de bestaande regelgeving erin voorziet dat de verschillende aspecten rond de import van een gewas als transgene soja worden getoetst, en dat op de naleving van de bepalingen met betrekking tot residutoleranties toezicht wordt uitgeoefend door de Hoofdinspectie Gezondheidsbescherming.
5. Verzoeker heeft in algemene bewoordingen kritiek geuit op de huidige situatie, zonder concreet aan te geven wanneer of in welk opzicht in strijd met wettelijke bepalingen zou zijn gehandeld door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en zonder aan te geven welke partijen transgene soja met een te hoog gehalte aan glyfosaatresidu tot de Nederlandse markt zijn toegelaten zonder dat het Ministerie heeft ingegrepen.
6. De algemeen geformuleerde kritiek van verzoeker biedt de Nationale ombudsman geen

grond voor het verwijt aan het adres van de Minister dat deze onvoldoende toezicht heeft gehouden op de voor de volksgezondheid relevante kwaliteitsaspecten van geïmporteerde transgene soja, of dat de Minister ten onrechte heeft nagelaten maatregelen te nemen tegen de import van transgene soja. Voor de goede orde wordt in dit verband opgemerkt dat de Nationale ombudsman niet kan treden in de vraag of het vastgestelde maximale residugehalte van 20 mg glyfosaat per kg soja op zichzelf aanvaardbaar is, aangezien het hier om een algemeen verbindend voorschrift gaat.

7. Verzoekers klacht betreft niet alleen het glyfosaat-residugehalte in transgene soja, maar raakt ook meer in het algemeen het overheidsbeleid op het terrein van het gebruik en de toelating van bestrijdingsmiddelen en de import van genetisch gemanipuleerde gewassen. In zijn reactie op het standpunt van de Minister heeft verzoeker ook zelf aangegeven dat zijn grieven moeten worden gezien in het bredere perspectief van de bio-technische ontwikkelingen. Het is niet aan de Nationale ombudsman om het overheidsbeleid op dit terrein als zodanig te toetsen. De verantwoordelijke Ministers zullen in samenspel met de volksvertegenwoordiging tot verantwoorde beleidskeuzes moeten komen. Van hen mag in dat verband onder meer worden verwacht dat zij zich goed laten informeren door deskundigen, en dat zij bij het maken van keuzen rekening houden met hetgeen maatschappelijke organisaties ter zake naar voren brengen. De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is niet gegrond. **BIJLAGE 1**

Achtergrond

Bestrijdingsmiddelenwet 1962 (Wet van 12 juli 1962, Stb. 288) **Artikel 16, eerste lid:**

"Indien op of in eet- of drinkwaren een hoeveelheid van een of meer bestrijdingsmiddelen, bestanddelen daarvan of omzettingsprodukten van deze aanwezig is, welke groter is dan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur is bepaald, worden zij voor de toepassing van artikel 18, onder d, van de Warenwet in ieder geval aangemerkt als eet- of drinkwaren die ongeschikt zijn voor gebruik." **Residubesluit** (Algemene maatregel van bestuur van 25 juli 1964, Stb. 319) **Artikel 1:**

"De in artikel 16 van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 bedoelde hoeveelheid bedraagt voor een bestrijdingsmiddel, door Onze Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en Onze Minister van Landbouw en Visserij bij regeling aangewezen, met betrekking tot een of meer daarbij aangewezen eet- of drinkwaren de uit het oogpunt van goed landbouwkundig gebruik en van volksgezondheid aanvaardbare hoeveelheid, bij die regeling vast te stellen." **Regeling residuen van bestrijdingsmiddelen** (Ministeriële regeling van 31 januari 1984, nr. 254588, Stcrt. 54) De Regeling residuen van bestrijdingsmiddelen geeft uitvoering aan artikel 1 van het Residubesluit. In de bijlagen bij

deze regeling zijn de hoogst toegelaten hoeveelheden bestrijdingsmiddelen die op of in eet- of drinkwaar aanwezig mogen zijn, aangegeven. Eet- en drinkwaar met restanten bestrijdingsmiddel boven deze toegelaten hoeveelheid worden geacht in ondeugdelijke toestand te verkeren in de zin van artikel 6 van de Warenwet (zie hieronder). In Bijlage A van deze regeling is aangegeven dat het toegelaten maximum gehalte aan glyfosaatresidu in sojabonen is vastgesteld op 20 mg/kg. **Warenwet** (Wet van 28 december 1935, Stb. 793) **Artikel 18**, onder d:

"Onverminderd het bij of krachtens de voorgaande artikelen bepaalde is het verboden: eet of drinkwaren te verhandelen die ongeschikt zijn voor gebruik." **Artikel 25**, eerste lid, onder a:

"Met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens deze wet bepaalde zijn belast: de door Onze Minister (van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; N.o.) daartoe aangewezen ambtenaren."